

“Toen bad Elisa: HERE, open hun de ogen opdat zij zien.”

Tekst: Jos Aarnoudse, 6 februari 2024

Op woensdag 31 januari kwamen we als kring ‘Toegewijd leven’¹ bijeen. De dag ervoor las ik een twee pagina breed krantenartikel van hoogleraar psychologie Roos Vonk onder de titel: ‘Oh zalige onwetendheid’. Zij liet zien, hoe een mens voortdurend de neiging heeft om onwelgevallige informatie te negeren. Dat er zelfs onbewuste mechanismen aan het werk zijn (je innerlijke ‘spindoctor’) die er voor zorgen dat je je van dingen onbewust blijft, omdat je ze eigenlijk ook niet wilt weten.

Zalige onwetendheid

Aan de éne kant is dat goed, want zonder filtering kan een mens niet bestaan. Juist waar de hele helse werkelijkheid van beelden, geuren en geluiden van over heel de wereld ongefilterd het brein in komt, raken we aan gekte, waanzin en psychose. Dat kan een mens niet aan. Aan de andere kant: strategische onwetendheid kan ook te ver gaan: je kop in het zand steken voor een werkelijkheid die er wel is. Bijvoorbeeld bij het ouder worden de onontkoombaar naderende dood.

Maar ja, wat is de werkelijkheid die zich aan ons voordoet? Soms heb je het nodig meer te zien, dan voor ogen is. Dat kan bemoedigend zijn, maar ook verontrustend. In de bijbel vind je een geschiedenis waarbij beide in één en hetzelfde verhaal voorkomen. Het gaat over de bijbelse profeet Elisa.

Een verhaal van Elisa de profeet

In het militair hoofdkwartier in Damascus snappen ze niet hoe de informatiepositie van de koning van Israël in Samaria zo sterk is. Wie spioneert er hier? De koning van Aram raakt steeds geïrriteerder over zijn eigen veiligheidsdienst. Kunnen jullie dan niks, niet eens een paar spionnetjes ontmaskeren? Maar ze hebben het wel degelijk uitgezocht. Sire, het is die mans Gods die daar rondloopt, op de één of andere manier draagt hij nog kennis over wat u in uw geheime slaapkamer bespreekt. Waar is die vent, stuur er de *special forces* op af. En zo vliegt er een bataljon commando's naar Dothan om Elisa onschadelijk te maken. Uiteraard komen ze 's nachts aan, maar 's morgens vroeg heeft de huismeester van Elisa het al in de gaten. Hij raakt in paniek. Hij ziet een werkelijkheid die hem beangstigt en overweldigt. Maar Elisa zegt: wees niet bang, want zij die bij ons zijn, zijn talrijker dan zij. Dan bidt hij: HERE open toch zijn ogen. En toen zag hij de hemelse werkelijkheid. Er is nog een andere werkelijkheid dan die hij net in ogenschouw nam.

Maar ja, nu die troepen nog. Elisa bidt: HERE sla die bende met blindheid. Daar hoefde God niet al te veel voor te doen waarschijnlijk. Een mens op oorlogspad is nogal snel verblind. Ze wisten niet precies wie ze moesten hebben, maar wel dat het in Dothan een makkie zou worden, geen militair verzet. Elisa treedt hen tegemoet, nee hier moeten jullie niet zijn, ik zal jullie de weg wijzen naar wie je zoekt. Hij leidt hen regelrecht naar het militaire hoofdkwartier van Samaria. En dan bidt Elisa opnieuw: HERE, open hun ogen. Ze schrikken zich wild. Ze zijn in een val gelokt. Nu hebben ze – commando's als

¹ N.a.v. het boekje ‘Toegewijd leven. Over recht doen aan al wat leeft’ van ds. Sam Janse e.a., uitgegeven bij KokBoekencentrum te Utrecht in 2023.

ze zijn – geen schijn van kans. Opeens zien ze een werkelijkheid die ze – bevangen met hun eigen sores – niet in de gaten hadden gehad. Wat ze nu zien is zeer verontrustend.

De bevelhebber van Samaria vraagt aan Elisa: zullen we ze maar af laten maken? Maar Elisa zei: niks ervan. Jullie hebben er geen druppel bloed voor hoeven laten en ook zij hebben nog geen vlieg kwaad gedaan. Geef ze te eten en stuur ze naar huis. En zo geschiedde. Het verhaal eindigt dan: sindsdien bleven de roofbenden van Aram weg.

Bewustwording is soms verontrustend

Waarom dit verhaal? Omdat we stil staan bij een bijdrage in ons boekje dat feitelijk gaat om bewustwording over hoe onze wereld in elkaar zit. Wij lezen bijbelgedeelten die handelen over sociaal onrecht en uitbuiting. Zowel van de profeten (Amos, Micha) als van de apostelen (Jacobus). Maar we denken dan misschien al gauw: dat is ver van ons bed, want wij verdienen netjes ons geld met een baan, of met een keurige vorm van ondernemen. Ach ja, er gaat wel eens een bonnetje de verkeerde kant op, maar dat mag geen naam hebben. En wij kopen onze spulletjes in nette winkels. Dus wat is het probleem? Tot Paul Schenderling gaat vertellen. Op dat moment wordt je struisvogelkop tamelijk ruw uit het zand getrokken. Maar dan? Opnieuw kunnen je gevoelens van onmacht overweldigen. Kun je op tegen een wereldwijd systeem met maar één drijvende kracht, zo lijkt het, dat is: zoveel mogelijk geld overhouden voor een handjevol mensen dat toch al rijk is?

Hoe ga je er als christen mee om?

Natuurlijk praten we over onze eigen verantwoordelijkheid als christen: zoveel mogelijk bewuste keuzen maken als consument, delen en lenen van spullen, vormen van gemeenschappelijkheid meer in de praktijk brengen (Handelingen 2). Wel degelijk aandringen op limieten aan privé-rijkdom, nader nadenken over wat het goede leven nu eigenlijk is: meer welvaart, of beter welzijn? Dat soort dingen. Maar dan kan het ook niet zonder loslaten en uit handen geven aan God.

De rol van God

Aan de éne kant hebben we het nodig dat God onze ogen open maakt voor dat wat we al te vaak maar buiten ons gezichtsveld houden. Of we kijken het hoofdschuddend aan als er weer iets in een nieuwsmedium verschijnt. Maar dat is wat anders dan de werkelijkheid van verslaving, armoede, leegte, criminaliteit, uitbuiting, natuurverschraling, oorlog, onrecht, eenzaamheid en gedeprimeerdheid echt zien. Aan de andere kant hebben we het nodig dat God onze ogen open maakt voor de werkelijkheid achter de werkelijkheid.

Elk gebed dat Elisa bidt in het verhaal van 2 Koningen 6 begint met de Godsnaam: HERE. God van het verbond. Daar zit iets in van het 'Die niet loslaat wat zijn Hand begon'. Ook al het veronrustende en zelfs het aangstaanjagende kun je onder ogen zien bij de gratie van het geloof, dat achter alles nog een andere werkelijkheid schuil gaat. De werkelijkheid van de hemelse machten. Is dat een te makkelijke escape, afschuiven op God? Ik geloof van niet. Jezus Christus is de eerste en de laatste. Wees niet bang. Hij is de levende en Hij zegt: ik ben dood geweest, maar zie, ik ben levend tot in alle eeuwigheden en ik heb de sleutels! (vgl. Openbaring 1:17-18). Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde (Matteüs 28:18). Het is daarom dat de heilige apostel Paulus kan zeggen: mijn geliefde broeders en zusters, weest standvastig, onwankelbaar, te allen tijde overvloedig in het werk van de Heer, wetende, dat uw arbeid niet vergeefs is in de Heer (1 Korintiërs 15:58).

Als gelovige realisten en als realistische gelovigen.